

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ СОҲАСИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР ТИЗИМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Авазов Шукрулло Ибатович

*Қарши давлат техника университети
“Жисмоний тарбия” кафедраси в.б.доценти*

Email: Avazov2020@mail.ru

Orsid: 0009-0006-3021-6576

ОСОБЕННОСТИ СИСТЕМЫ РЕФОРМ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И СПОРТА В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ

Авазов Шукрулло Ибатович

*и.о. доцента кафедры «Физическое воспитание» Каршинского государственного
технического университета (г.Карши, Узбекистан)*

Аннотация: Мазкур мақолада жисмоний тарбия ва спортнинг ёш авлод тарбиясидаги ўрни, уларни спортга бўлган қизиқишларини орттиришда спорт соҳасидаги ислоҳотлар жараёнига хос муаммолар баён этилган.

Шунингдек, спортни оммалаштириш, мамлакатимизда болалар спортини ривожлантириш борасидаги амалий ишлар, аҳоли соғломлигини фаоллаштириш масалалари ижтимоий-фалсафий жиҳатдан ёритиб берилган.

Калит сўзлар: жисмоний тарбия, спорт, саломатлик, спорт натижалари, жисмоний тайёргарлик, техник тайёргарлик, соғлом авлод, соғлом турмуш тарзи, аёллар спорти, жисмоний қобилият, оммавий спорт

Аннотация: В статье рассматривается роль физической культуры и спорта в воспитании молодого поколения, проблемы, связанные с реформированием сферы спорта и повышением интереса к спорту.

Также с социально-философской точки зрения освещаются популяризация спорта, практическая работа по развитию детского спорта в нашей стране, вопросы активизации общественного здоровья.

Ключевые слова: физическое воспитание, спорт, здоровье, спортивные результаты, физическая подготовка, техническая подготовка, здоровое поколение, здоровый образ жизни, женский спорт, физическая подготовка, массовый спорт.

Жисмоний тарбия ва спорт инсоннинг нафақат жисмоний балки маънавий камолотга эришишда муҳим омиллардан бирига айланди. Мамлакатимизда жисмоний тарбия ва спорт соҳаси давлат сиёсати даражасига кўтарилди ва ижтимоий соҳанинг энг муҳим ва асосий йўналишларидан бири ҳисобланади. Юртимизда жисмоний тарбия ва спорт ишларини янги ташкил қилиш, энг илғор тажрибалар ҳамда илмий тадқиқотлар натижаларининг ҳаётга кенг тадбиқ этилиши жисмоний тарбия ва спортнинг турли йўналишларида ёшлар спортга эътибор қилинаётганлигидан далолат беради. Шунинг учун ҳам мамлакатимизда истиқлолнинг дастлабки кунлариданоқ соғлом авлодни тарбиялаш масаласи давлат аҳамиятига молик вазифа сифатида қаралиб, умумхалқ ҳаракатига айлантирилди. Кейинги йилларда мамлакатимиз аҳолиси ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш мақсадида жисмоний тарбия ва спортни кенг миқёсда ривожлантириш борасида янги лойиҳалар ва амалий ишлар олиб борилмоқда. Ана шундай амалий ва ташкилий ишлар ижроси юзасидан турли давлат дастурлари асосида юртимизда кўзга кўринарли бунёдкорлик ишлари олиб борилмоқда. Жумладан: болаларнинг жисмонан соғлом бўлишлари учун барпо этилаётган турли хил, замонавий дунё стандарт талабларига жавоб берадиган, шинам, ҳашаматли, жозибадор, муҳташам ва энг муҳими қулай спорт иншоатларини қурилиши фикримизни исботлаб турибди. Мана шундай ҳар томонлама қулай бўлган спорт мажмуаларида спортнинг ҳар хил йўналишларида шуғулланиб, ўз иқтидорини сайқаллаб, истиқлол берган имкониятлардан унумли фойдаланган ёшлар нафақат Ўзбекистонда балки жаҳон миқёсида ҳам таҳсинга лойиқ юксак ютуқ ва ўлкан марраларни қўлга киритмоқдалар.

Республикаимизнинг барча ҳудудларида қад рослаётган бири-биридан кўркем замонавий спорт мажмуалари, спорт майдонлари, сузиш ҳавзалари ва уларда шуғулланиб, халқаро ареналарда муваффақиятга эришаётган ўғил-қизларнинг сони тобора ортиб бораётгани, энг муҳими, жамиятимизда соғлом турмуш тарзи қарор топаётганлиги мазкур ишларнинг амалий натижаси сифатида намоён бўлмоқда. Чунончи, жисмоний тарбия ва спорт нафақат иқтидорли спортчилар тайёрлаш учун, балки соғлом генафондни таъминлаш ва баркамол авлодни тарбиялашга хизмат қилиши даркор [1]. Юртбошимиз айтганларидек: “соғлом, билимли ва фидойи фарзандлари бўлган халқ албатта ўзининг келажагини барпо этади”. Демак оммавий спорт, айниқса ёш авлод жисмоний тарбиясини илмий асосда ривожлантириш, унинг ташкилий ва технологик асосларини яратиш, бугунги куннинг долзарб масалаларидан биридир. Ёш авлод жисмоний тарбиясини ривожлантириш суръатини жадаллаштириш, айниқса, кишлоқ жойларда ўқувчи ёшларни жисмоний тарбия ва спортга оммавий жалб қилиш ҳамда уларнинг мунтазам шуғулланишларига шароит

яратиш, умумий ўрта таълим, ўрта-махсус касб-ҳунар таълими тизимини такомиллаштириш бўйича қабул қилинган истиқболли режа вазифаларини изчиллик билан амалга ошириш каби долзарб масалаларни Давлат умуммиллий дастурига асосан глобал миқёсда самарали ҳал қилиш имкониятларини очиб беради.

Ёшлар орасида спортга бўлган қизиқишларининг ортиши, саломатлик даражаси яхшиланиб боришида таълим тизимида жисмоний тарбия ва спорт чуқур кириб борганлигининг натижаси, деб тушуниш мумкин. Бугунги кунда жаҳон ареналарида натижаларнинг кун сайин ўсиб бориши спортчилар тайёрлаш тизимидаги тубдан ислохотлар натижаси деб айтиш мумкин. Дарҳақиқат спортчиларни спорт натижалари уларнинг йиллик тайёргарлигида қай даражада шаклланганлигини кўрсатиб берувчи мезондир. Жаҳон ареналаридаги спорт натижаларини таҳлил этиш жараёнида шундай хулосага келдикки, спорт натижаларини юксалишида албатта юкламаларни тўғри тақсимлаш унинг баробарида юқори даражадаги спорт тайёргарлиги, қолаверса функционал кўрсаткичларини яхши шаклланганлиги билан ҳам ифодаланар экан. Аммо спорт тайёргарлигида уларнинг техник тайёргарлиги спорт натижасини юксалишида асосий омиллардан ҳисобланади. Сўнгги йилларда Ўзбекистон ёшлари жаҳон спорт майдонларида эришаётган бундай ютуқ ва натижалар мамлакатимизда болалар спортини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш борасида изчиллик билан олиб борилаётган кенг қўламли ишларнинг юксак самарасидир.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач аёллар спортга ҳам алоҳида эътибор берилди ва уларнинг жисмонан соғлом бўлишлари учун кенг имконият ва шарт-шароитлар яратилди. Шунингдек, юртимизда қизларни спортга жалб этиш, спортга бўлган қизиқишларини янада ошириш мақсадида қизларни спорт соҳасидаги ютуқлари учун бир қанча имтиёзлар жорий этилди. Ҳеч қайси мамлакатда ёшларга айниқса, қизлар спортга бу даражада эътибор бўлмаса керак. Шунинг учун ҳам спорт соҳасида қўлга киритилган ғалабаларда хотин-қизларнинг ҳиссаси бекиёсдир.

Жисмоний тарбия ва спорт умуммаданиятнинг муҳим тармоғи сифатида аҳолининг саломатлиги ва иш қобилиятини оширишга хизмат қилувчи муҳим воситадир. Унинг негизида инсон тарбияси, жисмоний баркамоллик, маданий дам олиш каби ижтимоий – тарбиявий кадрлар тайёрлаш, спорт иншоатларини кенгайтириш, турли хил спорт мусобақаларини ўтказиш, уларга оммани жалб этиш мазмун жиҳатидан катта фаолиятларни ташкил этади. Спорт жисмоний тарбиянинг энг юқори чўққиси сифатида ўзига хос ижтимоий – тарбиявий хусусиятларга эгадир [2]. Иқтидорли ёшларни танлаш, спортга бўлган қобилият ва қизиқишлари асосида уларни синов –

тажрибалардан ўтказиш, спорт маҳорати билан қуроллантиришдек муҳим ва масъул фаолиятлар илмий жиҳатдан меҳнат қилишни тақозо этади.

Жисмоний тарбия воситалари ва спорт турларига кейинги йилларда юртимизда етарлича шарт-шароитлар яратилиб, ишлаб чиқариш меҳнат жараёнларида (саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалиги ва хоказо) инсон саломатлигини яхшилаш, аҳолини соғломлаштириш, уларнинг меҳнат қобилиятини ошириш ва энг муҳим жисмоний чиниқиш масалалари яхши йўлга қўйилди. Таълим муассасалари, мактабгача тарбия ва бошқа турли муассасаларда жисмоний тарбия ва спорт давлат аҳамиятига эга бўлган ижтимоий – тарбиявий жараён сифатида қаралиб, аҳоли орасида оммавий соғломлаштирувчи жисмоний тарбия спорт тадбирлари ташкил қилинмоқда. Ушбу спорт тадбирлари, таълим муассасаларида олиб бориладиган жисмоний тарбия машғулотлари орқали ўқувчи-ёшларни ҳар томонлама жисмоний ривожлантириш, спорт маҳоратларини ошириш, ўқитувчи-мураббийлари иш фаолиятини янада такомиллаштириш ҳамда таълим муассасаларида кун тартибида олиб бориладиган соғломлаштириш шаклларида самарали фойдаланилса, жисмоний тарбия машғулотлари сифат даражаси ошади [3].

Хулоса қилиб айтганда баркамол авлодни шакллантиришда жисмоний маданият ва спорт муҳим аҳамият касб этади. Соғлом турмуш тарзини шакллантириш учун юртимизнинг келажаги бўлган соғлом фикрли эстетик маданияти юқори бўлган авлодни тарбиялаб вояга етказиш учун спорт билан шуғулланиш ва спорт ишларини аҳоли ўртасида доимий равишда тарғибот-ташвиқот қилиш барчамизнинг бурчимиз ва вазифамиздир. Демак, миллатни соғломлаштириш ва уни дунёга танитишдек олий мақсадга эришиш йўлида яратилган мустаҳкам тизим яқин келажакда кутилганидан ҳам улкан натижалар беришига асло шубҳа йўқ. Демак, жамиятимизда жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги ислохотлар аҳолининг соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, спортчиларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, мазкур соҳага инновацион ғоя ва технологияларни қўллаш орқали замонавий спорт механизмлари жорий этишдан иборат. Шу сабабли мазкур соҳадаги ижтимоий муносабатларнинг ҳуқуқий асосларини доимий такомиллаштириб боришни даврнинг ўзи тақозо этмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Дадабаев О.Ж. – Здоровье формирующая педагогическая технология физического совершенствования студенческой молодежи. Республика илмий амалий материаллари, Т-2008. с 105-106.

2. Саломов Р.С. Спорт машғулотининг назарий асослари - Тошкент., Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти. 2005 йил - 238 бет.

3. Хамраев И.Т. Жисмоний тарбия ва спорт мутахассисларини тайёрлашнинг ўзига хос хусусиятлари / И.Т.Хамраев // Бухоро давлат университети илмий ахбороти. – 2018. № 3. - Б. 234-238.